

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.I. Məmmədov
“ ” “ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050711 “Bağçılıq və tərəvəzçilik”

Fakultet: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: “Aqrar elmlər”

Fənnin adı: Üzümçülük “Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.04.2018-ci il F-249 sayılı əmri ilə nəşr hüququ-qrif verilmişdir”.

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: IPF-B15

Tədris ili: III(2024-2025)

Semestr: VI

Tədris yükü:120 saat. Auditoriya saati 45saat. Mühazirə -30 saat, laboratoriya 15 saat

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya № 104-mühazirə; 221-laboratoriya

Saat: I gün saat-10¹⁵, III gün saat 10¹⁵

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Məmmədova Ülviyyə Malik qızı

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 14:00

E-mail ünvanı: Ulviyye_07@list.ru

Kafedranın ünvanı: Füzuli 170 a

III. Təvsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

Əsas ədəbiyyat

1. Abbasov S.Üzümçülüğün məlumat kitabı.Bakı,1972

2.Qasimov D.Üzümçünün stolüstü kitabı.Bakı,Azərnəşr,1978

3.Süleymanov C.S.,Məmmədov R.Ə.Üzümşülük,Bakı 1982

4.Şərifov F.H.Üzümçülük,Bakı, Maarif,1988

5.Yusifov Ə.N.,Məmmədov C.Ş.,Qasimov T.P., 2013,302s

6.Cəfərov M.İ. və b Kənd təsərrüfatı bitkilərinin becərilmə və yığılma texnologiyası.,Bakı.MBM nəşriyyatı,2007

Əlavə ədəbiyyat

1.Həsənov Z.,Cəfərov İ.,Ağayev F.Bağban nəyi bilməlidir.Bakı.MBM-R,2009,367s

2. Həsənov Z.M.Meyvəçilik.Bakı.MBM nəşriyyatı,2007

Köməkçi WEB-mənbələr

www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/2011/mart/164960.htm

www.elibrary.az/.../cqirbis 64.exe...üzümçülük

www.respublika-news.az/index.php/...2501

www.wine-grape.az/.../üzümçülük

IV.Prerekvizitlər:Fənnin tədrisi üçün öncədən Meyvə və subtropik bitkiləri,tərəvəz və üzümçülüğün əsasları fənninin tədrisi vacibdir.

V.Korekvizitlər:Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtı başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Proqram tədris planında “Meyvə və subtropik bitkiləri,tərəvəz və üzümçülüyn əsasları” fənni üzrə nəzərdə tutulmuş bütün məsələləri əhatə edir.Fənnin məqsədi tələbələrə üzümün becərilmə tarixi,sortları və onların bioloji xüsusiyyətləri,üzümün tərkib göstəriciləri və keyfiyyətinə təsir edən amillər,üzümün yığılması,daşınması və saxlanması,qurudulması üsulları, botaniki,ekoloji və təsərrüfat xüsusiyyətlərini aqroteknikasını öyrənməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 10 seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollektivlərinin nəticələrinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal - *tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.*

-9 bal - *tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.*

-8 bal – *tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir*

-7 bal – *tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir*

-6 bal – *tələbənin cavabı əsasən düzgündür*

- 5 bal – *tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir*

- 4 bal – *tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir*

- 3 bal - *tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.*

- 1-2 bal – *tələbənin mövzudan qismən xəbəri var*

- 0 bal – *suala cavab yoxdur*

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 30 saat, laboratoriya- 15 saat.

No	Keçirilən mühazirə mövzuların məzmunu	Müha zirə
	Mövzu:Giriş.Üzümçülük bitkiçiliyin bir elm sahəsi kimi Plan. 1.Üzümçülüyn inkişaf tarixi və hazırki vəziyyəti	

1	2.Üzümçülüynün xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti 3.Respublikada əsas üzüm sortlarının qısa xarakteristikası Mənbə: [1.2.]	2
2	Mövzu:Üzüm bitkisinin biologiyası Plan. 1.Üzüm bitkisinin orqanları, onların morfologiyası, anatomiyası və fiziologiyası. 2.Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri. Mənbə: [1.3.]	2
3	Mövzu: Üzüm bitkisinin böyümə və inkişafının həyat tsikli Plan. 1.Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri 2.Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli 3.Vegetasiya fazalarının müddətinə təsir edən amillər Mənbə: [1.3.]	2
4	Mövzu:Üzüm bitkisinin ekologiyası. Plan. 1.Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə əlaqəsi 2.Üzüm bitkisinin böyüməsinə, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri 3.Üzüm bitkisi üçün torpaq şəraiti Mənbə: [3.4.]	2
5	Mövzu.Üzüm bitkisinin orqanoqrafiyası. Plan. 1.Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları,onların torpaqda yerləşmə dərinliyi, kökün vəzifələri 2.Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları Mənbə: [3.5.]	2
6	Mövzu.Üzüm bitkisinin çoxaldılması. Plan 1.Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları 2.Üzüm bitkisinin toxumla çoxaldılması 3.Üzüm bitkisinin vegetativ çoxaldılması üsulları Mənbə: [1.2.3.]	2
7	Mövzu.Tinglik təsərrüfatının təşkili və calaq tingin becərilməsi. Plan 1.Tinglik təsərrüfatının təşkili. 2.Üzümlükdə tətbiq edilən calağın növləri 3.Tingliyə qulluq işləri, torpağın becərilməsi. 4.Calaq tingin becərilməsi Mənbə: [1.3.4.]	2
8	Mövzu:Üzüm bitkisinin becərmə sistemləri və dərin şum aparılması. Plan 1.Üzüm bitkisinin becərməsində tətbiq edilən dayaq növləri 2.Üzüm bitkisinin dayaqda və dayaqsız becərilməsi 3.Plantaj şumunun üsulları,vaxtı və dərinliyi 4.Üzümlüyün salınması vaxtı Mənbə: [2.3.]	2

9	Mövzu:Üzüm bitkisinin kəsilməsinin əhəmiyyəti, məqsədi və tənəklərə forma verilməsi. Plan 1.Üzüm bitkisinin kəsilmə nəzəriyyəsi 2.Üzüm bitkisinin kəsilmə qaydaları 4.Üzüm tənəklərinin becərmə formaları və onların budanması 5.Üzüm tənəklərində yaşıl budama işləri Mənbə: [2.3.]	2
10	Mövzu:Üzümlüklərə tətbiq edilən yaşıl əməliyyat. Plan 1.Üzümlükdə tətbiq edilən yaşıl əməliyyatın nəzəri əsasları 2. Cavan üzümlükdə tətbiq edilən yaşıl əməliyyat. 3.Məhsul verən üzümlükdə tətbiq edilən yaşıl əməliyyat Mənbə: [3.4.5]	2
11	Mövzu:Bar verən üzümlüklərdə torpağın becərməsi. Plan 1.Üzümlükdə torpağın becərməsinin əhəmiyyəti 2.Üzümlükdə payız-qış becərməsi 3.Üzümlükdə torpağın yaz-yay becərməsi Mənbə: [3.4.5]	2
12	Mövzu:Üzümlüklərin gübrələnməsi və suvarılması. Plan 1.Üzüm bitkisinin qida elementlərinə olan tələbatı və tətbiq edilən gübrələrin növləri 2.Gübrələrin verilmə vaxtı və texnikası 3.Tənəyin suya olan tələbatı 4.Suvarmanın vaxtı və norması Mənbə: [3.4.6]	2
13	Mövzu:Süfrə üzümçülüğü Plan 1.Süfrə üzümü haqqında anlayış və onun əhəmiyyəti 2.Süfrə üzümünə olan tələbat 3.Uzun müddət saxlanmağa və uzaq məsafəyə davamlı süfrə üzümləri Mənbə: [3.4.6]	2
14	Mövzu:Üzüm bitkisinin əsas xəstəlik və zərərvericiləri onlara mübarizə tədbirləri. Plan 1.Üzüm bitkisinin əsas xəstəlikləri 2.Üzüm bitkisinin xəstəliklərinə qarşı mübarizə tədbirləri 3.Üzüm bitkisinin əsas zərərvericiləri 4.Üzüm bitkisinin zərərvericilərinə qarşı mübarizə tədbirləri Mənbə: [3.4.]	2
15	Mövzu:Məhsulun yığılması və saxlanması. Plan 1.Üzümlükdə məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi və məhsul yığımı 2.Üzümün sortlaşdırılması və qablaşdırılması,daşınması və saxlanması Mənbə: [3.5.]	2
	Cəmi	30

	Laboratoriya məşğələsi mövzuları.	
1	Mövzu: Üzüm bitkisinin fəsiləsi, cinslərin və onların sistematik quruluşu	2
2	Mövzu: Tənəyin orqanları ilə tanışlıq. Kökün, gövdənin, yarpağın, gözcüyün, çiçəyin və digər genativ orqanların morfolojiyası və anatomiyası	2
3	Mövzu: Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli, fenoloji müşahidə cədvəlinin tərtibi, sortların vegetasiya müddətinin hesablanması	2
4	Mövzu: Üzüm bitkisinin toxumla, qələm və çubuqla çoxaldılması	2
5	Mövzu: Əkin materialı və onun keyfiyyətinin təyin edilməsi	2
6	Mövzu: Tinglik sahəsinin hesabı və onun təşkili	2
7	Mövzu: Tənəyin kəsilmə qaydaları və kəsmədə istifadə edilən alətlər	2
8	Mövzu: Məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi. Üzümlüklərin təmiri, planın tərtibi və məhsul yığımı	1
	Cəmi:	15

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbə bilməlidir:

- üzüm bitkisinin yerüstü və yeraltı sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətlərini, fizioloji funksiyalarını:

- böyüməsi və formalaşmasının qanunauyğunluqlarını

- xarici mühit amillərinin üzüm bitkisinin boyuna, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə təsiri.

- təbiətdə və insan həyatında bu bitkinin əhəmiyyətini.

XII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN1. Üzüm bağları üçün ərazinin seçilməsini, ərazinin üzüm bitkisinin tələbləri baxımından qiymətləndirilməsini bacarmaq. Torpağın əkin üçün hazırlanmasını, sahənin bölüşdürülməsini və dayaqların qurulmasını bacarmaq. Suvarma və gübrələmə sistemlərinin təşkilini bacarmaq. Bağın salınması və bitkilərin sahədə yerləşdirilməsi prinsiplərini mənimsəmək.

XIV. Kollektiv sualları:

I kollektiv sualları

1. Üzümlüyün inkişaf tarixi və hazırkı vəziyyəti
2. Üzümlüyün xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti
3. Respublikada əsas üzüm sortlarının qısa xarakteristikası
4. Üzüm bitkisinin orqanları, onların morfolojiyası, anatomiyası və fiziologiyası.
5. Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri.
6. Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri
7. Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli
8. Vegetasiya fəzalarının müddətinə təsir edən amillər
9. Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə əlaqəsi
10. Üzüm bitkisinin böyüməsinə, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri

II kollektivium sualları

- 1.Üzüm bitkisi üçün torpaq şəraiti
- 2.Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları, onların torpaqda yerləşmə dərinliyi, kökün vəzifələri
- 3.Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları
- 4.Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları
- 5.Üzüm bitkisinin toxumla çoxaldılması
- 6.Üzüm bitkisinin vegetativ çoxaldılması üsulları
- 7.Tinglik təsərrüfatının təşkili.
- 8.Üzümlükdə tətbiq edilən calağın növləri
- 9.Tingliyə qulluq işləri, torpağın becərilməsi.
- 10.Calaq tingin becərilmə

XV. İmtahan sualları:

--I blok--

- 1.Üzümçülüyn inkişaf tarixi və hazırkı vəziyyəti
2. Üzümçülüyn xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti
- 3.Respublikada əsas üzüm sortlarının qısa xarakteristikası
- 4.Üzüm bitkisinin orqanları, onların morfologiyası, anatomiyası və fiziologiyası.
- 5.Üzüm sortlarının morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri.
- 6.Üzüm bitkisinin ontogenezi və onun əsas mərhələlərinin xüsusiyyətləri
- 7.Üzüm bitkisinin illik inkişaf tsikli
- 8.Vegetasiya fazalarının müddətinə təsir edən amillər

--II blok--

- 9.Üzüm bitkisinin mühit şəraiti ilə əlaqəsi
- 10.Üzüm bitkisinin böyüməsinə, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə işığın təsiri
- 11.Üzüm bitkisi üçün torpaq şəraiti
- 12.Üzüm bitkisinin yeraltı hissəsinin orqanları, onların torpaqda yerləşmə dərinliyi, kökün vəzifələri
- 13.Yerüstü hissənin orqanları və onların funksiyaları
- 14.Üzüm bitkisinin əsas çoxaldılması üsulları
- 15.Üzüm bitkisinin toxumla çoxaldılması
- 16.Üzüm bitkisinin vegetativ çoxaldılması üsulları

--III blok--

- 17.Tinglik təsərrüfatının təşkili.
- 18.Üzümlükdə tətbiq edilən calağın növləri
- 19.Tingliyə qulluq işləri, torpağın becərilməsi.
- 20.Calaq tingin becərilməsi
- 21.Plantaj şumunun üsulları, vaxtı və dərinliyi
- 22.Üzüm bitkisinin becərilməsində tətbiq edilən dayaq növləri
- 23.Üzüm bitkisinin dayaqda və dayaqsız becərilməsi
- 24.Üzüm bitkisinin kəsilmə nəzəriyyəsi

--IV blok--

- 25.Üzüm bitkisinin kəsilmə qaydaları
- 26.Üzüm tənəklərinin becərilmə formaları və onların budanması
- 27.Üzüm tənəklərində yaşıl budama işləri
- 28.Üzümlükdə tətbiq edilən yaşıl əməliyyatın nəzəri əsasları
- 29.Cavan üzümüldə tətbiq edilən yaşıl əməliyyat.
- 30.Üzümlükdə torpağın becərilməsinin əhəmiyyəti
- 31.Üzüm bitkisinin qida elementlərinə olan tələbatı və tətbiq edilən gübrələrin növləri
- 32.Gübrələrin verilmə vaxtı və texnikası

--V blok--

33. Süfrə üzümü haqqında anlayış və onun əhəmiyyəti
34. Süfrə üzümünə olan tələbat
35. Uzun müddət saxlanmağa və uzaq məsafəyə davamlı süfrə üzümləri
36. Üzüm bitkisinin əsas xəstəlikləri
37. Üzüm bitkisinin xəstəliklərinə qarşı mübarizə tədbirləri
38. Üzüm bitkisinin əsas zərərvericiləri
39. Üzüm bitkisinin zərərvericilərinə qarşı mübarizə tədbirləri
40. Üzümlükdə məhsuldarlığın qabaqcadan təyin edilməsi və məhsul yığımı

“Üzümçülük” fənnin sillabusu -050711 “Bağçılıq və tərəvəzçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 fevral 2025-ci il, protokol №6)

Fənn müəllimi:

Ü.M. Məmmədova

Kafedra müdiri:

dos. İ.C. Kərimov